

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1995/1

Karar Sayısı : 1995/42

Karar Günü : 14.9.1995

R.G. Tarih-Sayı :10.01.1996-22519

İPTAL DAVASINI AÇAN : Anamuhalefet (Anavatan) Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu Adına, Grup Başkanvekili Hasan KORKMAZCAN.

İPTAL DAVASININ KONUSU : 22.12.1994 günlü, 4060 Sayılı, "Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 3046 sayılı Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un, Anayasa'nın 2., 10., 87., 113. ve 123. maddelerine aykırılığı savıyla yürürlüğünün durdurulması ve iptali istemidir.

A- İptali İstenen Yasa Kuralları

İptali istenilen 22.12.1994 günlü, 4060 sayılı Yasa aynen şöyledir:

"MADDE 1.- 27.9.1984 tarihli ve 3046 Sayılı Kanunun 4 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Başbakan Yardımcıları ve Devlet Bakanları

Madde 4.- Başbakana yardım etmek ve Bakanlar Kurulunda koordinasyonu sağlamak üzere bakanlar arasından en çok ikisi Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilebilir. Ayrıca Başbakana yardım etmek ve Başbakan tarafından verilecek görevleri yerine getirmek, Bakanlar Kurulunda koordinasyonu sağlamak, özel önem ve öncelik taşıyan konularda tecrübe ve bilgilerinden istifade edilmek amacıyla Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile sayıları yirmiyi geçmemek kaydıyla Devlet Bakanları görevlendirilebilir. Devlet Bakanlarının danışma ve büro hizmetlerini yürütecek personele ait kadrolar Başbakanlık kadro cetvelinde gösterilir.

Bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen bakanlık ilgili kuruluşları, Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile, Başbakanlıkla veya diğer bakanlıklarla ilgilendirilebilir.

MADDE 2.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür."

B- İlgili Yasa Kuralları

27.9.1984 günlü, 3046 sayılı "Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 174 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname İle 13/12/1983 Gün ve 174 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında 202 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"un konu ile ilgili görülen iki maddesi şöyledir :

1- "Madde 11- İlgili kuruluşlar; özel kanun veya statü ile kurulan, iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müessese ortaklık ve iştirakleri veya özel hukuki, mali ve idari statüye tabi, hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları şeklinde düzenlenir. Bu kuruluşların ilgili olduğu bakanlık bu Kanunun koyduğu usule göre belirlenir."

2- "Madde 19- İlgili kuruluşların görev, yetki ve sorumlulukları ile teşkilatlanmalarına ilişkin esaslar bu kuruluşlarla ilgili özel kanunlarına veya statülerine göre düzenlenir."

Yükseköğretim Kurulu ve bu Kurula bağlı olanlar hariç, ilgili kuruluşların genel müdürlük şeklinde teşkilatlandırılmaları esastır."

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

İptal gerekçesinde dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2- "MADDE 10- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz."

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

3- "MADDE 87.- Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek; Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek; bütçe ve kesinhesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiillerden dolayı hüküm giyenler hariç olmak üzere, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir."

4- "MADDE 113.- Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri ve teşkilâtı kanunla düzenlenir."

Açık olan bakanlıklarla izinli veya özürlü olan bir bakana, diğer bir bakan geçici olarak vekillik eder. Ancak, bir bakan birden fazlasına vekillik edemez."

Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı ile Yüce Divana verilen bir bakan bakanlıktan düşer. Başbakanın Yüce Divana sevki halinde hükümet istifa etmiş sayılır."

Herhangi bir sebeple boşalan bakanlığa en geç onbeş gün içinde atama yapılır."

5- "MADDE 123.- İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir."

İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.

Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkca verdiği yetkiye dayanılarak kurulur."

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, İhsan PEKEL, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşim KILIÇ, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER ve Lütfi F. TUNCEL'in katılmalarıyla 10.1.1995 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI

22.12.1994 günlü, 4060 sayılı "Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 3046 Sayılı Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un yürürlüğünün durdurulmasına ilişkin istemin, ileride giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların doğma olasılığı bulunmadığından reddine, 10.1.1995 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

İşin esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi ve ekleri, iptali istenilen yasa kurallarıyla, dayanan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve öbür yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A- 4060 Sayılı Yasa'nın Anlam ve Kapsamı

4060 sayılı Yasa 3 maddeden oluşmaktadır. Yasa'nın 1. maddesi ile 27.9.1984 günlü, 3046 sayılı Yasa'nın 4. maddesinde değişiklik yapılmış ve:

a- Başbakana yardım etmek ve Bakanlar Kurulunda koordinasyonu sağlamak üzere bakanlar arasından en çok ikisinin Başbakan Yardımcısı olarak,

b- Başbakana yardım etmek ve Başbakan tarafından verilecek görevleri yerine getirmek, Bakanlar Kurulunda koordinasyonu sağlamak, özel önem ve öncelik taşıyan konularda tecrübe ve bilgilerinden yararlanılmak amacıyla Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile sayıları yirmiyi geçmemek kaydıyla Devlet Bakanlarının görevlendirilebileceği;

c- Devlet Bakanlarının danışma ve büro hizmetlerini yürütecek personele ait kadroların Başbakanlık kadro cetvelinde gösterileceği;

d- 3046 sayılı Yasanın 11. maddesinde belirtilen bakanlık ilgili kuruluşlarının, Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile, Başbakanlıkla veya diğer bakanlıklarla ilgilendirilebileceği;

öngörülmüştür.

Böylece 3046 sayılı Yasa'da, "Devlet Bakanlarından en çok ikisi Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilebilirler" kuralı 4060 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle, "Başbakana yardım etmek ve Bakanlar Kurulunda koordinasyonu sağlamak üzere bakanlar arasından en çok ikisi Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilebilir" şeklinde değiştirilmiş; Başbakan Yardımcısının Devlet Bakanları arasından görevlendirilmesi zorunluluğu ortadan kaldırılarak, diğer Bakanların da Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilebilecekleri kuralı getirilmiş, ayrıca 3046 sayılı Yasa'daki "Devlet Bakanlarının sayısı onbeşi geçemez" kuralı da 4060 sayılı Yasa ile "... sayıları yirmiye geçmemek üzere Devlet bakanları görevlendirilebilir" biçiminde değiştirilmiştir.

3046 sayılı Yasa'nın 4. maddesinin (d) bendindeki, "Bu Kanunun 11. maddesinde belirtilen bakanlık ilgili kuruluşları, Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile, Başbakanlıkla veya diğer bakanlıklarla ilgilendirilebilir." kuralı, 4060 sayılı Yasa ile yapılan değişikliğin son fıkrasında aynen korunmuştur.

Yasa'nın 2. maddesi yürürlük, 3. maddesi de yürütmeyeyle ilgilidir.

B- 4060 sayılı Yasa'nın Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Yukarıda belirtildiği gibi 4060 sayılı Yasa'nın 1. maddesi ile iki konuda değişiklik yapılmıştır. Bunlardan birincisi ile onbeş olan Devlet Bakanlığı sayısı yirmiye yükseltilmekte, ikincisi ile de eskiden Devlet Bakanları arasından görevlendirilebilecekleri kurala bağlanan Başbakan Yardımcısı ya da yardımcılarının, Devlet Bakanı olması koşulu aranmadan "bakanlar arasından" görevlendirilebilecekleri kurala bağlanmaktadır.

1- Yasa'nın 4. maddesinin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde her iki konunun da öncelikle Anayasa'nın 113. maddesine aykırı olduğu savında bulunulmuştur. Bu nedenle Anayasa'ya aykırılık incelemesi Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı konuları için ayrı ayrı yapılacaktır.

a- Anayasa'nın 113. Maddesi Yönünden İnceleme

aa- Devlet Bakanlığı Yönünden İnceleme

Bakanlıklar, devletin yürüttüğü kamu görevlerinin, konularına göre uzmanlaşmış bölümleridir. Merkezi yönetimin işlevleri ve görevleri Bakanlıklar arasında paylaştırılmıştır.

Başlangıçta devletin sınırlı görevlerini yerine getirmek için kurulan Bakanlıklara, zaman içerisinde üstlenilen görevlerdeki artışa paralel olarak yenileri ilave edilmiştir. Bunun yanısıra kamu görevlerindeki çeşitlenme ve genişleme nedeniyle devlet örgütünün büyümesi sonucunda, Bakanlar Kurulunda merkez ve taşra örgütü olmayan Bakanlara da yer verilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Bu Bakanlara Devlet Bakanı denilmektedir.

Devlet yapısında "Devlet Bakanı"na ilk kez 8.2.1937 günlü, 3117 sayılı yasayla yer verilmiş, bundan sonra da Bakanlıkların kuruluşu ile ilgili yasalarda yapılan çeşitli düzenlemelerle günümüze kadar gelmiştir. Dava konusu 4060 sayılı Yasa'da da bu husus "...Başbakana yardım etmek ve Başbakan tarafından verilecek görevleri yerine getirmek, Bakanlar Kurulunda koordinasyonu sağlamak, özel önem ve öncelik taşıyan konularda tecrübe ve bilgilerinden istifade edilmek amacıyla Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile

sayıları yirmiye geçmemek kaydıyla Devlet Bakanları görevlendirilebilir." biçiminde düzenlenmiştir. Devlet Bakanlarının sayısı zaman içerisinde değişiklik göstermiş, 3046 sayılı Yasa ile onbeş olarak tesbit edilmiş olan bu sayı, dava konusu 4060 sayılı Yasa ile yirmiye yükseltilmiştir.

Bakanlıkların kurulması ve Bakanlara ilişkin, Anayasa'nın 113. maddesinin birinci fıkrasına göre, "Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri ve teşkilatı kanunla düzenlenir." Maddede yalnızca "Bakanlıklar"dan söz edilmiş, "hizmet Bakanlığı" ya da "Devlet Bakanlığı" ayrımı yapılmamıştır. Ayrıca Anayasa'da Devlet Bakanları konusunda emredici ya da yasaklayıcı başkaca bir kural da bulunmamaktadır.

Anayasa'da herhangi bir konuda emredici ya da yasaklayıcı bir kural konulmamışsa, bu konunun düzenlenmesi anayasal ilkeler içinde yasakoyucunun takdirine bırakılmış demektir. Dolayısıyla yasama organı siyasî ve idarî gerekleri dikkate alarak, Devlet Bakanlığı kurabilir ve sayısını da belirleyebilir.

Bu nedenlerle 4060 sayılı Yasa'nın, Devlet, Devlet Bakanlarının sayısının artırılmasıyla ilgili bölümü Anayasa'nın 113. maddesine aykırılık oluşturmamaktadır. İptal isteminin reddi gerekir.

bb- Başbakan Yardımcılığı Yönünden İnceleme

Başbakana yardım etmek ve Bakanlar Kurulu'nda koordinasyonu sağlamak üzere Bakanlar arasından bir ya da birkaçının Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilmesi ilk kez 13.9.1946 günlü, 4951 sayılı "Bakanlıkların Kuruluşu Hakkında Kanun" ile düzenlenmiştir. Bu Yasa'da, "Başbakan tarafından verilen işleri yapmak üzere Devlet Bakanları tayin olunabileceği ve Devlet Bakanlarından birine Başbakan Yardımcısı görevi verilebileceği" kuralı bulunmaktadır. Yasa'nın gerekçesinde, Devlet Bakanlarından birine Başbakan Yardımcılığı görevi verilmesinin amacı, ayrı ayrı Bakanlıklar tarafından görülmekle birlikte sıkı temas noktaları bulunan işleri koordine etmek ve Bakanlıklar arası çalışmalara Başbakan adına ahenkli şekil vermek olarak ifade edilmiştir.

Daha sonra "Bakanlıkların kuruluşu" ile ilgili olarak çıkarılan yasalarda da "Başbakan Yardımcılığı"na yer verilmiş ve sayıları da birle üç arasında değişmiştir. Dava konusu 4060 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde bu konu "Başbakana yardım etmek ve Bakanlar Kurulunda koordinasyonu sağlamak üzere bakanlar arasından en çok ikisi Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilebilir." biçiminde düzenlenmiştir. Bu düzenlemede ilk kez, bu tarihe kadar yapılan yasal düzenlemelerdeki Devlet Bakanları arasından birinin ya da birkaçının Başbakan Yardımcısı olarak atanması kuralı değiştirilerek, Devlet Bakanlığı koşulu kaldırılmış ve "Bakanlar arasından en çok ikisinin Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilebileceği" kuralı getirilmiştir.

Dava dilekçesinde bu konudaki iptal istemi, Devlet Bakanları dışında, bir icracı Bakanın da Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilmesi olanağına yönelik bulunmakta ve bu hususun Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Parlamentar sistemle yönetilen birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de Başbakan Yardımcılığı kurumuna yer verilmiştir. Başbakan Yardımcısı da, Bakanlar Kurulu'nun üyesidir. Başbakanın yokluğunda ona vekâlet etmekte ve Başbakanın yetkilerini kullanmaktadır.

Başbakan Yardımcısı da Başbakan tarafından atanmaktadır. Hangi bakanı Başbakan Yardımcısı olarak atayacağı konusunda Başbakanın takdir hakkı bulunmaktadır.

Önceki bölümde de belirtildiği gibi, Anayasa'da ve özellikle "Bakanlıkların kurulması ve bakanlar" başlıklı 113. madde de, Başbakan Yardımcılığı konusunda hiçbir kural bulunmamaktadır. Bu nedenle, Başbakan Yardımcılığı ihdas edip etmeme ve hangi bakan yada bakanların Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirileceği konusunda düzenleme yapma, yasama organının takdir yetkisi içindedir. Bu nedenle kuralın Başbakan Yardımcılığıyla ilgili bölümünün Anayasa'nın 113. maddesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Dava dilekçesinde ayrıca, Başbakan Yardımcısının adı konulmamış bir Devlet Bakanı olduğu, dolayısıyla eğer icracı Bakanlardan birisi Başbakan Yardımcısı olarak atanırsa, o kişinin üzerinde üç görevin birleşeceği, bunun ise boş olan bir Bakanlığa başka bir Bakanın vekâletini bile 15 günle sınırlayan, Anayasa'nın 113. maddesine aykırı olacağı savında da bulunulmuştur.

Önceki bölümde de açıklandığı gibi Bakanlar Kurulu'nda, Başbakan Yardımcılığına yer verilmesi bir yasa konusu olup, Başbakan Yardımcısının Devlet Bakanı ya da diğer Bakanlardan birinin olması konusunda anayasal bir zorunluluk bulunmamaktadır. Başbakan Yardımcılığına hangi bakan atanırsa atansın Bakanlar Kurulu'nun üyesidir. 4060 sayılı Yasa'ya göre, Bakanlar arasından en çok ikisi Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilebilecektir. Koordinasyon makamı olan Başbakan Yardımcılığının, kurumsal bir niteliği bulunmamaktadır. İster Devlet Bakanı olsun, ister icracı Bakanlardan birisi olsun, Başbakan Yardımcılığına atanan Bakanın görevi, kendi uhdesindeki Bakanlığı devam ettirmekle birlikte, Bakanlar Kurulu'nda Başbakana yardım etmek ve onun adına koordinasyonu sağlamaktır. Bu arada, dava dilekçesindeki, Başbakan Yardımcısı olan bir icracı Bakanın aynı zamanda bir Devlet Bakanı konumunda bulunacağı ve adeta bir vekâlet durumunun söz konusu olacağı, böylece bir bakanın uhdesinde üç Bakanlık görevinin birleşeceği bununda Anayasa'nın 113. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında sözü edilen; "Açık olan Bakanlıklarla izinli veya özürlü olan bir Bakana, diğer bir Bakan geçici olarak vekillik eder. Ancak, bir Bakan birden fazlasına vekillik edemez... Herhangibir sebeple boşalan Bakanlığa en geç onbeş gün içinde atama yapılır." kuralına aykırılık oluşturacağı yolundaki sav yukarıda açıklanan gerekçelerle dayanaksız kalmaktadır. Dava dilekçesinde dayanak gösterilen Anayasa'nın 123. maddesi idarenin kuruluşu ve kamu tüzel kişiliğiyle ilgilidir. Başbakan Yardımcılığının kurulması ile ilgili kural ise Anayasa'nın Bakanlıkların kurulması ve bakanlarla ilgili 113. maddesidir.

Bu nedenlerle, 4060 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin ilk fıkrasının bu bölümüyle ilgili olarak ileri sürülen Anayasa'nın 113. maddesine aykırılık savı da yerinde değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

b- Anayasa'nın 123. Maddesi Yönünden İnceleme

Anayasa'nın 123. maddesinin son fıkrasında, "Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur" denilmektedir.

Dava dilekçesinde, Başbakan Yardımcısının aynı zamanda adı konulmamış bir Devlet Bakanı hüviyetinde olduğu belirtildikten sonra, eğer Başbakan Yardımcılığı sıfatı, Devlet Bakanlığından bağımsız ise, o zaman bu görev ve yetkinin kaynağının olması gerektiği, aksi halde yetkisiz bir kişinin Başbakanı temsil etmesinin söz konusu olacağı, bunun da Anayasa'nın 123. maddesine aykırı düşeceği ileri sürülmüştür.

Önceki bölümlerde açıklandığı gibi Başbakan Yardımcılığı, kimi konularda Başbakana yardım etmek ve Bakanlar Kurulu'nda koordinasyonu sağlamak üzere Bakanlardan en çok ikisi tarafından ayrı ayrı yürütülen bir görevdir. Bu kurum, Anayasa'nın 113. maddesine uygun olarak dayanağını 25.12.1994 günlü, 4060 sayılı Yasa'dan almaktadır. Dolayısıyla Başbakan Yardımcılığı için sözkonusu Yasa'dan ayrı bir kuruluş yasası çıkarılmasına gerek bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle, konunun Anayasa'nın idarenin bütünlüğü ve kamu tüzel kişiliğinin kurulmasına ilişkin 123. maddesiyle doğrudan ilgisi bulunmadığı gibi, Bakanlıkların yasayla kurulacağını hükme bağlayan Anayasa'nın 113. maddesine de bir aykırılık oluşturmamaktadır. İptal isteminin reddi gerekir.

c- Anayasa'nın 2. ve 10. Maddeleri Yönünden İnceleme

Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesi, Devletin bütün organlarının üzerinde hukukun mutlak bir egemenliğinin olması, yasakoyucunun Anayasa ve hukukun üstün kuralları ile bağlı bulunulması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlığını taşıyan 10. maddesinde de, herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu; hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamayacağı; Devlet organları ve idare makamlarının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda oldukları hükme bağlanmıştır.

Dava dilekçesinde, iptali istenilen yasanın kimi hukuksal zorlamalarla tek kişi için çıkarılmış bulunduğu, bunun da Anayasa'nın 10. maddesinin ikinci fıkrasındaki "hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz" kuralına ve hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4060 sayılı Yasa'nın 1. maddesindeki, Başbakana yardım etmek ve Bakanlar Kurulunda Koordinasyonu sağlamak üzere bakanlar arasından en çok ikisinin Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilebileceğine ilişkin kural genel olup belirli kişilere ayrıcalık tanıyan bir niteliği bulunmamaktadır. Eşitlik ilkesine ters düşen yanı yoktur.

Bu nedenle, 4060 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin ilk fıkrasında, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılık bulunmamaktadır.

2- Yasa'nın 4. Maddesinin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Bakanlıklar ile ilgili düzenlemeler yasa ile yapılmış olduğundan, 4060 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin ikinci fıkrasındaki "Bu Kanunun 11. maddesinde belirtilen bakanlık ilgili kuruluşları, Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile, Başbakanlıkla veya diğer bakanlıklarla ilgilendirilebilir" hükmünün bir yetki devri niteliğinde bulunduğu, böyle bir değişikliğin ancak yeni bir yasa ile yapılması gerektiği, bu nedenle düzenlemenin Anayasa'nın 113. ve 87. maddelerine aykırı olduğu savında bulunulmuştur.

Anayasa'nın 87. maddesinde, "Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak" Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görevleri arasında sayılmıştır. 113. maddesinde ise, Bakanlıkların kurulmasının, kaldırılmasının, görevleri, yetkileri ve teşkilâtının yasayla düzenleneceği öngörülmüştür.

"Bakanlık ilgili kuruluşları" konusu ilk kez, Bakanlıkların örgütlenmesine ilişkin 27.9.1984 günlü, 3046 sayılı Yasa'nın 11. maddesinde düzenlenmiştir. Bakanlık ilgili kuruluşları, özel yasa ve statü ile kurulan, iktisadî devlet teşekkülleri ve kamu iktisadî kuruluşları ile bunların müessese, ortaklık ve iştirakleri veya özel hukukî, malî ve idarî statüye tâbi, hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları biçiminde tanımlanmış olup, bu kuruluşların ilgili olduğu bakanlığın Yasa'nın koyduğu esaslara göre belirleneceği hükme bağlanmıştır.

4060 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle 3046 sayılı Yasa'nın 4. maddesinin ikinci fıkrasında yar alan "Bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen bakanlık ilgili kuruluşları, Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile, Başbakanlıkla veya diğer bakanlıklarla ilgilendirilebilir." hükmü yinelenmiştir.

Anayasa'nın 113. maddesinde "Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri ve teşkilâtı kanunla düzenlenir." denilmektedir. Bu kural, madde başlığında da belirtildiği gibi "Bakanlıkların kurulması" ile ilgilidir. Bu kurala dayanılarak çıkarılan Bakanlıkların Kuruluşu ve Görev Esasları Hakkında 3046 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde de "Bu Kanunun amacı, kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, etkili, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesi için bakanlıkların kurulmasına, teşkilât, görev ve yetkilerine ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir." hükmüne yer verilmiştir.

Bakanlık ilgili kuruluşları, hizmet ve görev alanlarıyla doğrudan bağlı bulunmayıp sadece işlevleri açısından o Bakanlıkla ilgisi kurulan kuruluşlar oldukları için, Bakanlık örgütü içinde yer almamaktadır. Kuşkusuz bir ilgili kuruluşun, zamanla ilgilendirildiği Bakanlıkla ilgisi azalabilir ve o kuruluşun başka bir Bakanlıkla ilgilendirilmesi gerekebilir. Bu durumda, ilgili kuruluşu Bakanlık örgütü içerisinde bulunması gerekli bir kuruluş olarak anlamak ve onu başka bir Bakanlıkla ilgilendirmenin sadece yasa ile yapılabileceğini söylemek, Anayasa'nın 113. maddesindeki Bakanlıkların kurulmasının yasayla düzenleneceği yolundaki kuralın amacını aşar. Anayasakoyucunun amacı Bakanlıkların kurulmasını, kaldırılmasını, görevlerini, yetkilerini ve örgütlenmesini yasayla düzenlemektir. Bakanlıkların kuruluşu ve görevleriyle ilgili bir Anayasa kuralını, "İlgili kuruluşlar" için de bağlayıcı kural olarak kabul etmek olanaklı değildir. Önceki bölümlerde de belirttiğimiz gibi ilgili kuruluşlar; "Özel kanun ve statü ile kurulan, iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müessese, ortaklık ve iştirakleri veya özel hukukî, malî ve idarî statüye tabi, hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları" olup, bir Bakanlığın kendi örgütü içerisinde yer almayıp sadece işlevleri açısından, bir Bakanlıkla ilgilendirilen kuruluşlardır. Bu kuruluşların Başbakanlıkla ya da diğer bir Bakanlıkla olan ilgilendirilmelerinin yasayla yapılacağı yolunda bir Anayasa kuralı bulunmamaktadır. 3046 sayılı Yasa'nın dava konusu 4060 sayılı Yasa'nın 1. maddesi ile değişik 4. maddesinin son fıkrasında, bu ilgilendirmenin Başbakanın teklifi ve Cumhurbaşkanının onayı ile yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Bu nedenlerle, dava konusu Yasa'nın 1. maddesinin son fıkrası hükmü, Anayasa'nın 87. ve 113. maddelerine aykırı bulunmamıştır. İstemin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

22.12.1994 günlü, 4060 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 3046 Sayılı Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE,

Esas Sayısı : 1995/1
Karar Sayısı : 1995/42

14.9.1995 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Selçuk TÜZÜN	Ahmet N. SEZER
Üye	Üye	Üye
Samia AKBULUT	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN
Üye	Üye	Üye
Mustafa BUMİN	Sacit ADALI	Ali HÜNER
Üye	Üye	
Lütfi F. TUNCEL	Mustafa YAKUPOĞLU	